

Мр Данијела Прошић Сантовац: **English Fairy Tales and Nursery Rhymes: An Insight into the Way of Life in the Past** (Енглеске народне бајке и песме за децу: увид у начин живота у прошлости)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовео комисију Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду, 18. новембра 2011</p> <p>2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Др Владислава Фелбабов, редовни професор за ужу научну област Енглеска и америчка књижевност, 2009, Државни универзитет, Департман за филолошке науке, Нови Пазар
2. Др Гордана Петричић, доцент за ужу научну област Енглески језик и лингвистика, 2008, Филозофски факултет, Нови Сад
3. Др Весна Лопичић, редовни професор за ужу научну област Англоамеричка књижевност и култура, 2008, Филозофски факултет, Ниш
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Данијела (Милан) Прошић Сантовац</p> <p>2. Датум рођења, општина, република: 23. октобар 1978. године, Кикинда, Кикинда, Р Србија</p> <p>3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 9.7.2008., Филозофски факултет, Нови Сад, <i>Дечија поезија и усвајање енглеског језика на предшколском и раном школском узрасту</i></p> <p>4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Енглеска и америчка књижевност</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
ENGLISH FAIRY TALES AND NURSERY RHYMES: AN INSIGHT INTO THE WAY OF LIFE IN THE PAST (ЕНГЛЕСКЕ НАРОДНЕ БАЈКЕ И ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ: УВИД У НАЧИН ЖИВОТА У ПРОШЛОСТИ)

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Докторска дисертација мр Данијеле Прошић Сантовац има 337 страница. Састоји се од *Увода* (странице 12- 61) за којим следе поглавља *Свакодневни живот и рад: народ* (странице 62-100), *Односи моћи у друштву: класе* (странице 101-164), *Односи моћи у друштву: род* (странице 164-226), и на крају *Закључак* (странице 227-244). *Библиографија* обухвата странице 245- 272. Дисертација има и девет додатака: *Индекс типова народних бајки и миграторних легенди* (странице 273-279), *Подела народних бајки према исходу* (странице 280-283), *Дистрибуција извора народних бајки* (странице 284-290), *Дистрибуција извора песама за децу* (странице 291-294). *Песме за децу поменуте у раду* (295-318), *Дијаграми поменути у тексту* (странице 319-325), *Фреквенција појављивања личних имена* (странице 326-328), *Класификација протагониста народних бајки* (страница 329), *Класификација народних бајки и песама за децу према роду ликова* (330-337).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У уводном поглављу своје докторске дисертације мр Данијела Прошић Сантовац истиче дугу историју народних бајки и песама за децу у Енглеској и њихово коришћење као књижевности за децу. Затим предочава да су фокус њених интересовања и проучавања „начин на који су друштвено-историјске околности утицале на садржај ових дела, као и да установи начине на које су бајке и песме за децу допринеле учвршћивању или подривању постојећег друштвеног поретка“. Још специфичније, докторанткиња истражује како бајке и песме за децу одражавају идеологију свога времена и да ли њихов језички израз доприноси учвршћивању стања у друштву. Ова дела сагледава као вредне историјске творевине и проучава их заједно са некњижевним историјским текстовима који „омогућавају да се створи комплетнија слика о начину живота у прошлости, јер су извор информација о расподели моћи у друштву, животу заједнице, свакодневном раду и животу, здрављу и присуству смрти у животима људи, односима између мушкараца и жена, као и ставу према деци.“ Мр Данијела Прошић Сантовац се определила за овакво проучавање енглеских народних бајки и традиционалних песама за децу јер су књиге и радови, који обухватају и један и други жанр релативно малобројни у англо-америчкој литератури. К томе, тематика увида у различите аспекте свакодневног живота у прошлости је посебно незаступљена, каже она. Оне енглеске народне бајке које су проучаване, анализирани су са различитих тачака гледишта: фолклористике, митологије, антропологије и етнографије, те психологије, лингвистике, књижевности, друштвене историје и феминистичке теорије. Саме ове могућности различитих приступа показују сложеност материје и богатство слојева у енглеским народним бајкама. Постојећа истраживања традиционалних енглеских песама за децу се углавном баве посебним врстама песмица које чине кумулативни корпус, загонеткама, брзалицама, успаванкама, пословицама, песмицама за учење абецете, бројалицама, молитвама, забавним песмицама и другим. Много мање је проучавана њихова тематика. Приступ за који се мр Данијела Прошић Сантовца у дисертацији опредељује је социо-историјски, са посебним нагласком на читања и тумачења енглеских народних бајки и традиционалних песама за децу са тачке гледишта новог историјског, културног материјализма и феминистичке критике.

Корпус народних бајки и дечјих песмица којим се бави дисертација је обиман: 549 песама за децу које су сакупили Ајона и Питер Опи (*The Oxford Dictionary of Nursery Rhymes*), као и неке од 883 песме за децу које су сакупили Виљем и Лусил Баринг Гулд (*The Annotated Mother Goose: Nursery Rhymes Old and New*). Текстови свих обрађених песама за децу се налазе у Додатку бр. 5. Корпус енглеских народних бајки који се анализира у дисертацији чине 85 бајки које је крајем 19. века прикупио Џозеф Џејкобс *English Fairy Tales* (1890) and *More English Fairy Tales* (1894). Да би корпус енглеских народних бајки могла да обради у својој дисертацији мр Данијела Прошић Сантовац је направила класификацију корпуса енглеских бајки према систему Ханса Јорга Утера и индексу типова бајки *The Types of International Folktales: A Classification and Bibliography Based on the System of Antti Aarne and Stith Thompson* (2004) (Додаци 1 и 2). По тој класификацији бајке су разврстане у приче о животињама, приче о чаролијама, религиозне приче, реалистичне приче (новеле), приче о глупом диву/ђаволу, анегдоте и шале, формулаичне приче, уместо да буду разврстане онако како је то учинио сам сакупљач Џозеф Џејкобс у 19. веку.

Друго поглавље докторске дисертације мр Данијеле Прошић Сантовац носи назив „Свакодневни живот и рад: народ“. У одређивању термина народа она користи дефиницију Алена Дандеса по којој народ нису само руралне, неписмене, првенствено европске сеоске класе, већ „било која група људи који имају бар један фактор који им је заједнички“. Ово јој омогућава да у највећем делу поглавља под појмом народа проучава како становнике села тако и града, дакле, све оне којима је физички рад највећи део активности, који имају мало слободног времена, јер им без рада нема ни прихода ни начина преживљавања. Како докторанткиња каже: „Енглеске народне бајке и песме за децу се анализирају да би се утврдило колико је идеологија 19. века у Енглеској утицала на њих и колико их је обликовала у складу са новим погледима, и да би се утврдило колико ова дела учествују у политичком дискурсу тога времена уз друге текстове онога времена, првенствено некњижевне.“ Најважније теме о животу народа обрађене су у потпоглављима овог дела дисертације. Анализа услова рада, онако како се одржавају у енглеским народним бајкама и традиционалним песмама за децу, указују на радну недељу од 58 часова и за жене и за децу испод 18 године живота, што није законски измењено и регулисано до 1864. Потпоглавље „Народ и њихова деца“ показује да је судбина деце у годинама сакупљања и објављивања енглеских народних бајки често била тешка: запостављање, напуштање, злостављање, израбљивање и повређивање. И мада је у време објављивања Џејкобсових збирки већ било донето неколико закона и одредби којима се поправља положај деце у енглеском друштву, како истиче мр Данијела Прошић Сантовац, из прича још увек провејава веровање да је дете само криво за своје сиромаштво и гладовање јер је сувише нејако или сувише лењо да ради. Тако, у једној од најомиљенијих енглеских народних бајки о Дику Витингтону јасно се каже да Дик није био довољно велик да ради, па је зато био јако сиромашан, а нешто касније у причи властелин приговара Дику, који му на прагу лежи умирући од глади, да је довољно одрастао да ради, па ако је гладан онда је то знак да је лењ. У потпоглављу „Млади радници у заједници“ констатује се да су основни мотив за рад деце у индустрији биле њихове мале наднице. Мада је од средине 19. века рад деце сматран неправдом у друштву, постоје и песме за децу као и енглеске народне бајке које се за такав рад директно залажу. Из анализе текста песама за децу и

статистичком обрадом, докторанткиња налази да само 13,4% песама датира из времена пре 18. века, и да се 44,4 % песама налази у документима пре 19. века, док је 55.8% песама за децу из 19. века. Слично томе, енглеске народне бајке које је објавио Џејкобс, највећим својим делом потичу из 19. века. Отуда мр Данијела Прошић Сантовац закључује, на крају овог поглавља, да су „и народне бајке и песме за децу део политичког дискурса 19. века. Оне верно одражавају услове свакодневног живота, што се нарочито односи на песме за децу. Песме из збирке Мајке Гуске пружају скоро фактографску слику тегобног живота угњетених класа и тиме често изазивају осећање сажаљења за сиромашне“. За разлику од њих, енглеске народне бајке имају и субверзивни подтекст, којим уз помоћ подсмеха, позивају на акцију која би по могућности довела до промена.

У трећем поглављу докторске дисертације мр Данијела Прошић Сантовац анализира корпус бајки и песама за децу у односу на то како се у њима одражавају односи моћи у друштву, првенствено класни односи. Њен циљ у овом поглављу је „да утврди да ли су енглеске народне бајке и песме за децу одиграле своју улогу у учвршћивању постојеће друштвене хијерархије, или неке од њих садрже субверзивне елементе и испитују општеприхваћена гледишта о класи и статусу.“ Она такође испитује реакције према друштвеној неједнакости и напоре које ликови чине да би се попели на друштвеној лествици. Отуда су прва два потпоглавља насловљена „Друштвена хијерархија“ и „Друштвена свест и став према бескућницима“. Посебно је интересантно треће потпоглавље под насловом „На рубовима друштва“ у коме се анализирају бајке и песме из којих се види сегрегације према онима који су на рубовима друштва, дефинисаним као *Gypsies*, група која се односила на Роме али и на све „људе номадског стила живота, било које расе или порекла“. Показује се да енглеске народне бајке и традиционалне песме за децу легитимизују негативне ставове према овим маргинализованим групама, и да их само мањи број бајки подрива. Четврто потпоглавље се бави сиромаштвом онако како је оно приказано у бајкама и песмама за децу: „Храна, здравље и смрт на друштвеном дну“. Тема хране, односно недостатка хране, је кључна у животу нижих класа, нарочито међу оним најнижим. У енглеским народним бајкама јасно се види да танка црвена нит дели најнижу радничку класу од бескућних сиромаша, јер губитак посла а самим тим и прихода, чак и на кратко време, је људе приморавало да од друштва потраже помоћ за сиромашне. У бајкама као и у песмама се јасно види специфичан енглески систем институција *workhouses*, налик затворима са принудним радом, раздвајањима жена од мушкараца, деце од родитеља, у којима су сиромашни једино могли да добију помоћ у случају сиромаштва. Последње потпоглавље показује да је напредовање на друштвеној лествици веома тешко. У изузетним случајевима сиромашни младић може доћи у посед магичне моћи која обезбеђује храну и новац, што му омогућује да остатак живота проживи као богат човек. У бајкама и песмама особе које постигну напредак на друштвеној лествици, закључује мр Данијела Прошић Сантовац, и то не само путем брака већ случајно или на основу својих личних заслуга, су мушки ликови у бајкама. За женске ликове такво је напредовање осујећено дететом. Поготово је тешко мајкама са нежељеном децом, која су тада изложена насиљу или напуштању, да би мајка могла да напредује. У једној енглеској народној бајци, мајка децу поверена мушком рођаку који их отера у смрт јер

открива да може наследити извесну суму новца у случају њихове смрти. За разлику од бајки, традиционалне песме за децу из збирке Мајка Гуска једва се баве напредовањем у друштву. Само једна песмица у целом корпусу наговештава обећање бољег живота у браку са особом више класе. У закључку овог поглавља дисертације, мр Данијела Прошић Сантовац указује на чињеницу да је Џејкобс приче које је сакупио сматрао бајкама и причама типа енглеског Грима. Анализа у поглављу показује да те приче подржавају код младих ауторитарни став према процесу социјализације, и имплицитно васпитавају и индоктринирају децу за утврђене улоге у друштву и тако спутавају њихов слободан развој. Ипак, докторанткиња налази да у 20. и 21. веку ове приче могу да се користе да децу социјализују у складу са новим идеологијама. У новије време, у Британији је средња класа бројнија од радничке класе. Када та класа представља народне масе, ефекат на младе људе је упозоравајући али и подстицајан. Енглеске народне бајке су још увек привлачне за савремене читаоце јер је визија света у њима релативно реалистична. Доста традиционалних песама за децу је изгубило своју популарност било зато што не могу да се односе на проблеме савременог света или зато што се не сматрају прикладним за модерну децу јер приказују тежак начин живота. Неке песме ипак настављају да буду популарне, као она о старој жени која живи у ципели, заједно са својом многобројном децом коју нема чиме да прехрани. „Јаз између богатих и сиромашних је трајно присутан феномен“ каже мр Данијела Прошић Сантовац, „и мада су се времена наизглед променила, енглеске народне бајке и традиционалне песме за децу служе као подсетник да је потпуно погрешно и опасно мислити да живимо у цивилизованом и бољем свету него што је био свет из прошлости.“

Четврто поглавље докторске дисертације мр Данијеле Прошић Сантовац разматра енглеске народне бајке и традиционалне песме за децу по томе како се у њима огледају односи моћи у друштву, али је сада њен фокус тематика рода, специфичније, како су жене представљене и каква је њихова улога у овим делима. За потребе ове анализа докторанткиња је урадила обимну статистичку анализу појављивања мушких и женских ликова, њиховог именованја, њихових послова у животу, придева који се користе за мушке и оних који се користе за женске ликове итд. Резултати ових обрада се налазе у додацима 6, 7, 8, и 9 дисертације, а њихова анализа, уз анализу текстова енглеских народних бајки и традиционалних песама за децу је основа за потпоглавља овог дела докторске дисертације. Квантитативна анализа корпуса, на пример, показује да је, како у бајкама тако и у песмама за децу, реч човек међу десет најкоришћенијих, док је реч жена тек на двадесет петом месту у бајкама, а у песмама за децу тек на четрдесетом месту. Прво потпоглавље носи наслов „Жене као невидљиви `други пол`“. Из народних бајки се види да и оне, као и преовлађујућа идеологија оног времена, сматрају да су врлине које красе младе жене понизност, послушност и задовољство својим положајем. Друго потпоглавље се бави стереотипима који се нуде за делатности мушкараца и жена: жена је супруга свога мужа, много чешће него што је мушкарац супруг своје жене. Мушкарци су ауторитети у кући, а када жена преузме ту улогу у једној песми, тон је негативан. Статистичка обрада корпуса показује да се у причама и песмама скоро дупло више користе заменице које одређују мушке ликове, док су заменице женског рода далеко мање заступљене. Детаљно испитивање појединачних заменичких облика и њихових колоката доказује да патријархални поредак подржава и језик бајки и песама који

подржава ставове према половима. Треће потпоглавље анализира лична имена ликова бајки и песама и праксу њихове карактеризације. Мр Данијела Прошић Сантовац констатује да у песмама за децу, мушка имена преовлађују 70,6 % , док се женска имена појављују само у 29,4 % , док је у бајкама разлика још упадљивија 74,6 % наспрам 25,4 % . Интересантан податак који докторанткиња налази је да у енглеским бајкама животиње једнако често имају своја лична имена колико и женски ликови. У четвртом потпоглављу врши се анализа стереотиписања полних улога путем анализе придева уз именице који означавају мушку и женску особу. Женски ликови се описују као мала, лепушкаста, лепа, најлепша, храбра, паметна, док се за мушке ликови везују придеви мудар, домишљат. Да би добила јаснији увид у педагошке поруке које бајке шаљу у погледу родних улога, докторанткиња је мушке и женске протагонисте класификовала у четири категорије према погледу на живот који нуде. Једну групу чине независни и авантуристични протагонисти који активно трагају за својом судбином, а другу упорни и спретни протагонисти који изазивају своју судбину када су суочени са тешкоћама. Трећу групу чине пасивни протагонисти који прихватају своју судбину, док четврту чине протагонисти који су на неки начин угњетени и који су жртве. И ова категоризација показује да су мушки протагонисти у категоријама независних авантуриста и оних који се хватају у коштац са судбином, док су женски протагонисти пасивни, најчешће девојчице. Интересантан је налаз да су у категорији жртава једнако заступљени и мушки и женски протагонисти. У закључку овог поглавља докторанткиња констатује да се анализом песама за децу из збирке Мајка Гуска открива секситички погледа на свет, на само у садржају и ликовима, већ и у језику ових дела, што их чини честим предметом феминистичких анализа.

У Закључку докторске дисертације мр Данијела Прошић Сантовац појашњава своје истраживања енглеских народних бајки и традиционалних песама за децу, јер оне чине значајан део англо-америчке књижевности за децу: „ ... ни једна књижевност није неутрална, па ипак, књижевност за децу у већој мери обликује ставове својих читалаца него нека друга, што значи да је оно што се чита дубоко имплицирано у вредностима и идејама које дете учи о друштву“. Она додатно предочава да је ово још важније због тога што су деца релативно лоше оспособљена вештинама које су потребне за критичко читање и отуда још у већој мери него у другим врстама дечје књижевности подложнија утицају идеологија које су утемељене у тексту, нарочито у млађем узрасту, када се деци по правилу читају/казују традиционалне песмице и народне бајке. У првом потпоглављу докторанткиња сумира педагошке импликације анализираних корпуса бајки и песмица. Мада највећи број педагога и родитеља сматра народне бајке и традиционалне песме за децу текстовима који не могу шкодити детету, њихово некритичко свакодневно коришћење може несвесно детету нанети штету. Мада не заговара цензуру дечје књижевности на раном узрасту мр Данијела Прошић Сантовац се залаже за то да се родитељи оспособе потребним вештинама критичког читања како би могли да уоче скривене педагошке поруке и друштвене ставове у народним бајкама и причама за децу. Затим би родитељи требало да оспособе своју децу да разумеју поруке које добијају. На крају, пише она: „Успех овог процеса је

веома зависан, међу осталим факторима, од нивоа когнитивних способности детета у одређеном узрасту, због чега би увођење неких текстова требало одгодити, бар док деца не достигну узраст када могу да критички размисле о питањима о којима ти текстови говоре.“ У последња два потпоглавља закључка, докторанткиња се бави оним што сматра доприносом свог истраживања и анализе као и њиховим ограничењима. Ту се истиче да дисертација јасно показује да су дела која је проучавала средства којим се преноси доминантна култура. Потребно је подићи свест о томе да народне бајке и традиционалне песме за децу, осим што се користе за учење језика, имају далеко већу улогу у процесима од много ширег значаја, у друштвеном васпитању појединачног детета да усвоји ставове путем којих се социјализује. Као ограничења свога проучавања докторанткиња истиче да њено сопствено васпитање и образовање може да функционише и као допринос, али и као ограничење у њеном истраживању. Допринос је да њена визура са становишта друге културе која на енглеску гледа као на „друго“, може да пружи нови увид у ту другу друштвену структуру. Али, то може да буде и ограничење њене визуре, јер сваки критичар доноси своје предрасуде у читање неког текста. Мр Данијела Прошић Сантовац се ипак залаже за још већи број читања и анализа књижевности за децу из угла новог историзма и културног материјализма, јер они нуде бројне перспективе критичарима. У коначном исходу, значајан је „директан или индиректан утицај“ које књиге имају на децу, „...те не би требало занемарити њихов друштвени, културни и историјски значај. Контакт са књижевношћу за децу има последице које прожимају културу, од језика до политике, јер већина одраслих и скоро сигурно већина оних који су на положајима од моћи и утицаја, читали су дечју књижевност као деца, па је незамисливо да идеологије које прожимају ове књиге нису имале никаквог утицаја на њихов развој.“ Због тога је за мр Данијелу Прошић Сантовац „од виталне важности да се проучава књижевност за децу“, чему је значајан допринос дала својом докторском дисертацијом.

Библиографија докторске дисертације мр Данијеле Прошић Сантовац је обимна, око 380 јединица, примарне и секундарне литературе. У примарној литератури се налази попис дела у којима се налазе записане енглеске народне бајке и традиционалне песме за децу. Јединице секундарне литературе одржавају комплексност теоријских приступа којим је анализиран одабрани корпус. Додатан значај библиографије је савременост чланака и студија који се наводе и од којих претежни део чини најновија литература.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији:

Prošić-Santovac, Danijela. "Negative Pedagogical Messages in *Mother Goose Nursery Rhymes*." *Jezik, književnost, politika*. Eds Vesna Lopičić et al. Niš: Filozofski fakultet, 2007. 425-438.

M63

Prošić-Santovac, Danijela. "Različiti pristupi anglo-američkim dečijim pesmama iz korpusa *Majka guska*" [Various Approaches to Mother Goose Nursery Rhymes]. *Detinjstvo* 34.3 (2008): 72-77. **M53**

Prošić-Santovac, Danijela. "Zagonetke tokom vekova" [Riddles across Centuries]. *Jezik, književnost, globalizacija*. Eds Vesna Lopičić and Biljana Mišić-Ilić. Niš: Filozofski fakultet, 2008. 181-192. **M14**

Prošić-Santovac, Danijela, *Home and School Use of Mother Goose*, Beograd: Zadužbina Andrejević, 2009. **M42**

Prošić-Santovac, Danijela. "Transformation and Tradition in the English Fairy Tale." *Jezik, književnost, promene*. Eds Vesna Lopičić and Biljana Mišić-Ilić. Niš: Filozofski fakultet, 2010. 327-340. **M14**

Prošić-Santovac, Danijela. "The Changing View of Fairy Tales." *Stavovi promjena – promjena stavova: međunarodni tematski zbornik radova*. Eds Julijana Vučo and Biljana Milatović. Nikšić: Filozofski Fakultet, 2011. 102-109. **M14**

Prošić-Santovac, Danijela. "Critical Approaches to Fairy Tales from the Eighteenth Century to the Present." *English Language and Anglophone Literatures Today: The Conference Book of Proceedings*. Eds Ivana Đurić-Paunović and Maja Marković. Novi Sad: Filozofski fakultet, 2012. У штампи. Докторанткиња поседује потврду о прихватању рада за штампу.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

У Закључку докторске дисертације мр Данијела Прошић Сантовац појашњава своје истраживања енглеских народних бајки и традиционалних песама за децу, јер оне чине значајан део англо-америчке књижевности за децу: „ ... ни једна књижевност није неутрална, а ипак, књижевност за децу у већој мери обликује ставове својих читалаца него нека друга, што значи да је оно што се чита дубоко имплицирано у вредностима и идејама које дете учи о друштву“. Она додатно предочава да је ово још важније због тога што су деца релативно лоше оспособљена вештинама које су потребне за критичко читање и отуда још у већој мери него у другим врстама дечје књижевности подложнија утицају идеологија које су утемељене у тексту, нарочито у млађем узрасту, када се деци по правилу читају/казују традиционалне песмице и народне бајке. У првом потпоглављу докторанткиња сумира педагошке импликације анализираниг корпуса бајки и песмица. Мада највећи број педагога и родитеља сматра народне бајке и традиционалне песме за децу текстовима који не могу шкодити детету, њихово некритичко свакодневно коришћење може несвесно детету нанети штету. Мада не заговара цензуру дечје књижевности на раном узрасту мр Данијела Прошић Сантовац се залаже за то да се родитељи оспособе потребним вештинама критичког читања како би могли да уоче скривене педагошке поруке и друштвене ставове у народним бајкама и причама за децу. Затим би родитељи требало да оспособе своју децу да разумеју поруке које добијају. На крају, пише она: „Успех овог процеса је

веома зависан, међу осталим факторима, од нивоа когнитивних способности детета у одређеном узрасту, због чега би увођење неких текстова требало одгодити, бар док деца не достигну узраст када могу да критички размисле о питањима о којима ти текстови говоре.“ У последња два потпоглавља закључка, докторанткиња се бави оним што сматра доприносом свог истраживања и анализе као и њиховим ограничењима. Ту се истиче да дисертација јасно показује да су дела која је проучавала средства којим се преноси доминантна култура. Потребно је подићи свест о томе да народне бајке и традиционалне песме за децу, осим што се користе за учење језика, имају далеко већу улогу у процесима од много ширег значаја, у друштвеном васпитању појединачног детета да усвоји ставове путем којих се социјализује. Као ограничења свога проучавања докторанткиња истиче да њено сопствено васпитање и образовање може да функционише и као допринос, али и као ограничење у њеном истраживању. Допринос је да њена визија са становишта друге културе која на енглеску гледа као на „друго“, може да пружи нови увид у ту другу друштвену структуру. Али, то може да буде и ограничење њене визије, јер сваки критичар доноси своје предрасуде у читање неког текста. Мр Данијела Прошић Сантовац се ипак залаже за још већи број читања и анализа књижевности за децу из угла новог историзма и културног материјализма, јер они нуде бројне перспективе критичарима. У коначном исходу, значајан је „директан или индиректан утицај које књиге имају на децу, „...те не би требало занемарити њихов друштвени, културни и историјски значај. Контакт са књижевношћу за децу има последице које прожимају културу, од језика до политике, јер већина одраслих и скоро сигурно већина оних који су на положајима од моћи и утицаја, читали су дечју књижевност као деца, па је незамисливо да идеологије које прожимају ове књиге нису имале никаквог утицаја на њихов развој.“ Због тога је за мр Данијелу Прошић Сантовац „од виталне важности да се проучава књижевност за децу“, чему је значајан допринос дала својом докторском дисертацијом

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација мр Данијеле Прошић Сантовац веома успешно је показала комплексност друштвено-историјских слојева и порука у текстовима енглеских народних бајки и традиционалних песама за децу. Такође је успешно показала утицај који ова дела, као књижевност за децу, могу имати на формирање погледа на свет у раном узрасту. Аргументација је у дисертацији промишљено вођена и добро поткрепљена. Добро познавање корпуса као и стручне и научне литературе је јасно видљиво, а сам текст је и добро визуелно илустрован. Дисертација је написана на енглеском језику и одликује се јасним и лепим стилем.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:	
<p>Докторска дисертација мр Данијеле Прошић Сантовац English Fairy Tales and Nursery Rhymes: An Insight into the Way of Life in the Past (Енглеске народне бајке и песме за децу: увид у начин живота у прошлости) једна је од првих научних студија енглеских народних бајки и традиционалних песама за децу у нас. Приступ у дисертацији је савремен и мултидисциплинаран, из угла новог историзма, културног материјализма и феминистичке критике. Осим научно-теоријске вредности, дисертација је значајан допринос истраживању и проучавању књижевности за децу.</p>	
1.	<p>Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме</p>
2.	<p>Да ли дисертација садржи све битне елементе Дисертација садржи све битне елементе, почев од поставке истраживања, анализе корпуса до вођење аргументације у писаном тексту доктората</p>
3.	<p>По чему је дисертација оригиналан допринос науци Дисертација је једна од првих научних студија енглеских народних бајки и традиционалних песама за децу у нас, а допуњава и празнине у проучавању ове дечје књижевности у англо-америчкој култури.</p>
4.	<p>Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања Дисертација нема недостатака који би умањили квалитет истраживања и анализе. Своје примедбе, које не задиру у темеље дисертације, већ могу да побољшају појединачне пасусе и одељке у сусрет објављивању текста као научне монографије, комисија ће кандидаткињи предочити на одбрани.</p>
X ПРЕДЛОГ:	
<p>На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:</p>	
<p>Да се докторска дисертација прихвати, а кандидату, мр Данијели Прошић Сантовац одобри да приступи њеној одбрани.</p>	

Нови Сад, 18. фебруар 2012.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

- 1. Др Владислава Фелбабов, редовни професор за ужу научну област
Енглеска и америчка књижевност, Државни универзитет, Департман за
филолошке науке, Нови Пазар**

- 2. Др Гордана Петричић, доцент за ужу научну област Енглески језик и
лингвистика, Филозофски факултет, Нови Сад**

- 3. Др Весна Лопичић, редовни професор за ужу научну област
Англоамеричка књижевност и култура, Филозофски факултет, Ниш**

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.